

Книги Людвіка Яновського у фондах Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Бібліотека Харківського університету почала свою роботу на другий день після того, як було відкрито університет — 30 січня 1805 року. Її фонд становив тоді 3219 книг, які закупив у Петербурзі для університету його засновник В.Н. Каразін. Сьогодні фонд Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна складає близько 3,5 млн. томів, із них 800 тис. — це іноземні видання. Бібліотека зберегла унікальні книги, у тому числі й ті, які було придбано 200 років тому.

Польська колекція формувалася впродовж усіх років існування бібліотеки шляхом дарунків, пожертвувань, книгообміну, передплати на періодичні видання. До неї входять польські рукописи, стародруки, книги з автографами видатних особистостей XIX–XX століть, прижиттєві видання польських письменників.

Уже при відкритті університету архієпископ Катеринославський, Херсонський і Таврійський Платон пожертвував бібліотеці стародруки: проповіді Якуба Вуйка у виданні 1590 року та польську Біблію, яка була видана у Кракові в 1632 році. Куратор Харківського навчального округу, сенатор Северин Потоцький постійно приділяв увагу університету і бібліотеці — він особисто придбав і подарував їй 1695 книг.

У 1818 році у Харківському університеті було засновано, за поданням Северина Потоцького, першу в історії універси-

тетів Росії кафедру польської мови¹. Викладав цей предмет П. П. Гулак-Артемівський (1790—1865), який у 1841—1849 роках був ректором університету. У грудні 1822 року він звернувся до відомого польського археолога, етнографа та славіста Зоріана Доленги-Ходаковського (Адама Чарноцького), з листом, у якому писав: «Мушу признатися Вам, вельмишановний пане, що попри всі мої старання щодо поширення польської мови в Харківській окрузі, попри найщиріше захоплення, з яким молодь тутешнього університету віддається польській літературі, не вистачає нам істотних речей, тобто книжок польських, котрих не можемо дістати ані з Вільна, ані з Варшави, бо зовсім не знаємо їхньої ціни, отже, все, що є з польських книжок в університетській бібліотеці, це лише твори Красицького, Нарушевича, Карпінського, Княжніна і деякі періодичні видання, які я виписав переважно з Вільна та з Варшави власним коштом.

Проте ми не кидаємо шукати шляхів, щоб досягти поставлену перед нами мету; все збільшуємо наше бажання вчитися польської мови, захоплюємось нею до такої міри, що тільки протягом одного року студенти університету переклали віршами й прозою біля восьмидесяти уривків різних польських авторів; значна частина їх перекладів з'явилася в російських журналах; крім багатьох інших, перекладено твори Красицького, Нарушевича, Карпінського, Яна Снядецького, К. Швейковського, графа А. Потоцького та інших.

Щиро прошу вельможного пана-добродія, як і всіх любителів польської мови, допомогти нам дістати польські книжки, і всі поради вельможного пана відносно цього будуть для нас дуже цінними»².

У 1828—1830 роках університетською бібліотекою керував польський професор Ігнатій Данилович. Він очолював в університеті також кафедру російського та провінціального права. В архіві бібліотеки зберігаються рукописи деяких його службових паперів. Особисті документи та книжкові зібрання інших учених університету передавалися в дарунок бібліотеці; вони частково збереглися в її фондах.

Деякі свої книги бібліотеці Харківського університету та його вченим подарував і Людвік Яновський. У бібліотеці зберігається 3 примірники його роботи про Харківський університет, 2 примірники монографії «Политическая деятельность

¹ Журн. М-ва народ. просвещения. — СПб., 1866. — Т. 1 (1802—1834). — С. 319.

² Гулак-Артемівський П. П. Твори. — К., Дніпро, 1964. — С. 212—213.

ность Петра Скарги», яку було видано у Києві в 1907 році російською мовою з дарчими написами професорам М.Ф. Сумцову, В.П. Бузескулу, С.М. Кульбакіну та бібліотеці:

«Библиотеке Харьковского университета от автора»;

Библиотека Харьковского Университета
от автора

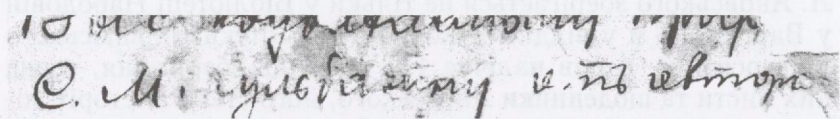
«В библиотеку Харьковского Университет. Людвик Яновский»;

Въ Библиотеку Харьк.
ковского Университета
Людвик Яновск

«Высокочитимому профессору Н.Ф. Сумцову³. Людвик Яновский»;

Высокочитимому ^{021.} ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~ ~~04~~ ~~05~~ ~~06~~ ~~07~~ ~~08~~ ~~09~~ ~~10~~ ~~11~~ ~~12~~ ~~13~~ ~~14~~ ~~15~~ ~~16~~ ~~17~~ ~~18~~ ~~19~~ ~~20~~ ~~21~~ ~~22~~ ~~23~~ ~~24~~ ~~25~~ ~~26~~ ~~27~~ ~~28~~ ~~29~~ ~~30~~ ~~31~~ ~~32~~ ~~33~~ ~~34~~ ~~35~~ ~~36~~ ~~37~~ ~~38~~ ~~39~~ ~~40~~ ~~41~~ ~~42~~ ~~43~~ ~~44~~ ~~45~~ ~~46~~ ~~47~~ ~~48~~ ~~49~~ ~~50~~ ~~51~~ ~~52~~ ~~53~~ ~~54~~ ~~55~~ ~~56~~ ~~57~~ ~~58~~ ~~59~~ ~~60~~ ~~61~~ ~~62~~ ~~63~~ ~~64~~ ~~65~~ ~~66~~ ~~67~~ ~~68~~ ~~69~~ ~~70~~ ~~71~~ ~~72~~ ~~73~~ ~~74~~ ~~75~~ ~~76~~ ~~77~~ ~~78~~ ~~79~~ ~~80~~ ~~81~~ ~~82~~ ~~83~~ ~~84~~ ~~85~~ ~~86~~ ~~87~~ ~~88~~ ~~89~~ ~~90~~ ~~91~~ ~~92~~ ~~93~~ ~~94~~ ~~95~~ ~~96~~ ~~97~~ ~~98~~ ~~99~~ ~~00~~ ~~01~~ ~~02~~ ~~03~~

«Высокочитимому профессору С.М. Кульбакину от автора»⁵.

У бібліотеці також зберігається промова Л. Яновського «Литовські Афіни», яку було проголошено 23 та 24 жовтня 1912 року в Ягеллонському університеті, а також іще одна його праця, яку він присвятив російському письменнику І. Гончарову.

Звертаємо увагу читача також і на суперекслібрис університетської бібліотеки, який зображено на обкладинці цього видання. Як відомо, суперекслібриси у Росії в XVIII — першій половині XIX сторіччя зображувалися на книгах із бібліотек російських царів, членів імператорської фамілії, представників вищої знаті, а також на книгах із бібліотек привілейних навчальних закладів.

Суперекслібрис, відтворений на обкладинці нашого видання, зображує богиню Афіну у бойовому спорядженні та з вензелем російського імператора Олександра I — «А». У руках богині спис й егіда (щит), але зображено на ньому не голову Горгони Медузи, а перевернений герб міста Харкова, що символізує достаток цього міста. У лівій руці богині гілка оливи. Під зображенням напис латиною: *NIHIL DESPERARI* — «Ніколи не втрачай надії». По зовнішньому колу зображення напис: «Библиот. Императорскаго Харьковского университета».

Цей суперекслібрис було знайдено зовсім недавно. За нашим припущенням, його замовив сам В.Н. Каразін у 1803 році в Петербурзі. Він вперше зображується на книзі через 200 років.

Для нового видання було заново перевірено бібліографію, яку склав Л. Яновський. Було проведено велику роботу зі збору матеріалів про історика. Неоціненну допомогу в зборі матеріалів біографії вченого було надано бібліотекою Ягеллонського університету (Краків), Бібліотекою Народною у Варшаві, Всеросійською державною бібліотекою іноземної літератури (ВДБЛ, Москва), Науковими бібліотеками Ка-

⁵Степан Михайлович Кульбакін (1873 – 1941) — професор кафедри слов'янознавства Харківського університету з 1905 року.

занського й Вільнюського університетів. Висловлюємо їй співробітникам глибоку подяку. Як було з'ясовано, архів Л. Яновського зберігається не тільки у Бібліотеці Народовій у Варшаві, а й у відділі рукописів бібліотеки Вільнюського університету. Архів налічує 157 одиниць зберігання, серед них листи та щоденники Яновського, його статті з історії, літератури та мистецтва, а також інформація про історію освіти Литви та Білорусі, документи інших осіб.

Ми вдячні професору Є. Сінкевичу, декану історичного факультету Херсонського державного університету, С. Серякову, доценту Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди за допомогу у розшуку документів.

Дякуємо співробітниці Генерального консульства Республіки Польща в Харкові пані Марині Мановій, яка переклала матеріали польською мовою, а також Польському Дому й Товариству польської культури в Харкові за увагу до цього проекту.

Książki Ludwika Janowskiego w zbiorach Centralnej Biblioteki Naukowej Charkowskiego Uniwersytetu Narodowego im. W.N. Karazina

Działalność Biblioteki Uniwersytetu Charkowskiego została zainaugurowana już na drugi dzień po otwarciu Uniwersytetu, czyli 30 stycznia 1805 roku. Jej zbiory wynosiły wówczas 3219 pozycji. Książki te zostały zakupione w Petersburgu dla nowopowstałego uniwersytetu przez jego założyciela W. N. Karazina. Dzisiaj zbiory Centralnej Biblioteki Naukowej Charkowskiego Uniwersytetu Narodowego im. W.N. Karazina liczą ok. 3,5 mln tomów, z tego 800 tysięcy stanowią wydania zagraniczne. Biblioteka przechowała unikaty, w tym książki nabyte 200 lat temu.

Polskie zbiory powstawały przez wszystkie lata istnienia biblioteki – drogą wymiany, darów, dzięki ofiarowaniu książek bibliotece, prenumeracie periodyków. Są to wartościowe polskie książki: z autografami wybitnych postaci XIX – XX w., rękopisy polskie, starodruki, rozprawy z autografami wybitnych osobowości XIX – XX w., książki wydane jeszcze za życia wielu polskich pisarzy.

Już w czasie otwarcia uniwersytetu arcybiskup Jekaterynosławski, Chersoński i Tawryjski Platon ofiarował bibliotece starodruki: kazania ks. Jakuba Wujka wydane w 1590 roku i polską Biblię wydaną w Krakowie w 1632 r. Kurator Charkowskiego Okręgu Naukowego, senator Seweryn Potocki stale poświęcał wiele uwagi uniwersytetowi i bibliotece, nabył on dla niej i ofiarował 1695 książek.

W roku 1818 na Uniwersytecie Charkowskim na prośbę Seweryna Potockiego założono katedrę języka polskiego¹, po raz pierwszy

---

¹ Журн. М-ва народ. просвещения. – СПб., 1866. – Т. 1 (1802—1834). – С. 319.

w historii uniwersytetów w Rosji. Język polski wykładał P. P. Hułak-Artemowski. (1790–1865), który w latach 1841 – 1849 został rektorem uniwersytetu. W grudniu 1822 r. zwrócił się on do polskiego archeologa i etnografa Zoriana Dołęgi – Chodakowskiego (Adama Czarnockiego) z pismem, w którym pisał: «Muszę przyznać się Wielce Szanownemu Panu, że mimo wszystkich moich starań w sprawie poszerzenia nauki języka polskiego w okręgu charkowskim, mimo najszczerzego zaangażowania, z którym młodzież tutejszego uniwersytetu oddaje się literaturze polskiej, brakuje nam podstawowych rzeczy, czyli polskich książek, których nie możemy sprowadzić ani z Wilna, ani z Warszawy, bo zupełnie nie znamy ich ceny, więc wszystko, co posiadamy z polskich książek w bibliotece uniwersyteckiej, to tylko utwory Krasickiego, Naruszewicza, Karpińskiego, Kniaźnina i niektóre periodyki, które zaprenumerowałem przeważnie z Wilna i z Warszawy na koszt własny.

Ale nie porzucamy pomysłu dalszego poszukiwania dróg osiągnięcia postawionego przez nas celu; coraz silniejsze jest nasze dążenie uczenia się języka polskiego, jesteśmy tak tym zaangażowani, że tylko w przeciągu jednego roku studenci uniwersytetu przełożyli wierszem i prozą ok. osiemdziesięciu fragmentów różnych autorów polskich; znaczną część ich tłumaczeń ukazała się w pismach rosyjskich; oprócz wielu innych przetłumaczono utwory Krasickiego, Naruszewicza, Karpińskiego, Jana Śniadeckiego, K. Szwejkowskiego, hrabiego A. Potockiego i innych. Serdecznie proszę Wielmożnego Pana Dobrodzieja oraz wszystkich wielbicieli języka polskiego o pomoc w nabyciu polskich książek, i wszystkie porady Wielmożnego Pana w tej sprawie będą dla nas bardzo cenne»².

W latach 1828–1830 biblioteką uniwersytecką kierował polski profesor, Ignacy Daniłowicz. Prowadził również katedrę prawa rosyjskiego i prowincjonalnego. W archiwum biblioteki przechowuje się niektóre jego służbowe dokumenty – rękopisy. Prywatne dokumenty i zbiory książkowe innych naukowców uniwersytetu przekazywano w darze bibliotece, w taki sposób książki przetrwały w jej zbiorach.

Niektóre swoje książki Bibliotece Uniwersytetu Charkowskiego i jego naukowcom ofiarował i Ludwik Janowski. W Bibliotece przechowuje się 3 egzemplarze jego pracy o Uniwersytecie Charkowskim, 2 egzemplarze monografii «Działalność polityczna Piotra Skargi», wydanej w Kijowie w 1907 roku w języku rosyjskim z dedykacjami dla profesorów M.F. Sumcowa, W.P. Buzeskułowi oraz S.M. Kulbakinowi i Bibliotece:

² Гулак-Артемовський П.П. Твори. – К., Дніпро, 1964. – С.212—213.

«Bibliotece Uniwersytetu Charkowskiego od autora»;

Библиотѣкѣ Харьковскаго Университѣта
отъ автора

«Do Biblioteki Charkowskiego Uniwersytetu. Ludwik Janowski»;

Въ Библиотѣку Харь-
ковскаго Университѣта
Людвигъ Яновскі

«Wielce Szanownemu Profesorowi N.F. Sumcowowi³. Ludwik Janowski»;

Высокоуважаемому
Н. Ф. Сумцову³
Людвигъ Яновскі

Л. Яновскій.

«Innotrissimo es celeberrimo professori Universitety Charcoviensis Vladislao Buzeskuł⁴. Ludovicus Janovski.»;

Innotrissimo es celeberrimo professori Universitatis
Charcoviensis Vladislao Buzeskuł
Ludovicus Janovski.

«Wielce Szanownemu Profesorowi S. M. Kulbakinowi⁵ od autora».

С. М. Кулбакину отъ автора

W bibliotece przechowuje się również tekst przemówienia L. Janowskiego «Ateny Litewskie», które wygłosił 23 i 24 października 1912 r.

³ Mikołaj Fiodorowicz Sumcow (1854—1922) – członek – korespondent Petersburskiej Akademii Nauk (1905), przewodniczący Charkowskiego Towarzystwa Historyczno – Filologicznego, folklorysta, literaturoznawca, etnograf.

⁴ Władysław Pietrowicz Buzeskuł (1858 – 1931) – absolwent wydziału historyczno – filologicznego Uniwersytetu Charkowskiego, profesor, członek Akademii Nauk, historyk Grecji Starożytnej.

⁵ Stepan Michajłowicz Kulbakin (1873–1941) – profesor katedry słowianoznawstwa Uniwersytetu Charkowskiego od 1905 r.

na Uniwersytecie Jagiellońskim, oraz jeszcze jedną jego pracę poświęconą pisarzowi rosyjskiemu I. Gonczarowowi.

Zwracamy uwagę Czytelnika również na specjalny ekslibris Biblioteki Uniwersyteckiej, przedstawiony na okładce niniejszego wydania. Jak wiadomo, tego rodzaju specjalne ekslibrisy w Rosji na przełomie XVIII – XIX ww. posiadały jedynie książki z bibliotek carów rosyjskich, członków rodzin cesarza, przedstawicielei najwyższej arystokracji oraz biblioteki elitarnych szkół wyższych.

Ekslibris zawiera postać bogini Ateny w stroju wojennym. Na piersi widzimy literę «A», będącą monogramem cesarza rosyjskiego Aleksandra I. W rękach bogini trzyma włócznię i tarczę. Nie ma na niej głowy gorgony Meduzy, umieszczono natomiast odwrócony herb Charkowa, personifikujący dostatek tego miasta. W lewej ręce bogini trzyma gałązkę oliwną. Pod postacią Ateny jest napis łaciński: NIHIL DESPERARI, co znaczy: NIGDY NIE TRAC NADZIEI. Na otoku ekslibrisu znajduje się też napis: «Библиот: Императорскаго Харьковского университета». («Bibliot: Charkowskiego Uniwersytetu Cesarskiego»).

Ten ekslibris został odnaleziony dopiero niedawno. Przypuszczamy, że został on zamówiony przez W. N. Karazina w Petersburgu w 1803 roku. Obecnie, po upływie ponad 200 lat jest prezentowany na książce po raz pierwszy.

Dla nowego wydania ponownie została sprawdzona bibliografia, sporządzona przez L. Janowskiego. Dużo pracy wykonano przy gromadzeniu materiałów o Ludwiku Janowskim. Nieocenioną pomoc w tym zakresie okazała Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Rosyjska Państwowa Biblioteka Literatury Obcej (Moskwa), Biblioteki Naukowe Uniwersytetów Kazańskiego i Wileńskiego. Jak się dowiedzieliśmy, archiwalia L. Janowskiego są przechowywane nie tylko w Bibliotece Narodowej w Warszawie, lecz także w dziale rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego. Liczą one 157 pozycji, wśród nich są listy i dzienniki Janowskiego, jego artykuły z zakresu historii, literatury i sztuki oraz materiał o historii oświaty na Litwie i Białorusi, dokumenty dotyczące innych osób. Wyrażamy pracownikom tych bibliotek serdeczne podziękowanie.

Za pomoc w poszukiwaniach dokumentów jesteśmy wdzięczni prof. J. Sinkiewiczowi, dziekanowi wydziału historycznego Chersońskiego Uniwersytetu Państwowego, S. Sieriakowowi, docentowi Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. G. Skoworody.

Dziękujemy pani Marinie Manowej, pracownicy Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie, która przetłumaczyła wiele materiałów na język polski, oraz Domowi Polskiemu i Towarzystwu Kultury Polskiej w Charkowie za przychylność i pomoc.

Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie

Wschodni Instytut Ukrainoznawstwa imienia Kowalskich

Centralna Biblioteka Naukowa Charkowskiego Narodowego
Uniwersytetu imienia W.N. Karazina

Praca wydana z okazji
200-lecia Narodowego Uniwersytetu Charkowskiego
imienia W.N.Karazina i «Roku Polski w Ukrainie»

Ludwik JANOWSKI

Uniwersytet Charkowski
w początkach swego istnienia
(1805 – 1820)

Charków
«Majdan»
2004

Seria powstała w 2004 roku.
Patronat merytoryczny serii J. Książek
Redaktor odpowiedzialny serii W. Krawczyński.

Publikacja niniejszego wydania stała się możliwa dzięki wsparciu finansowemu i organizacyjnemu Konsulatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie, Wschodniego Instytutu Ukrainoznawstwa imienia Kowalskich (Charków), Ukraińskiego Instytutu Naukowego Uniwersytetu Harwardzkiego (Fundacji Wydawniczej doktora Jewhena Omielskiego w dziedzinie ukrainoznawstwa).

Prace redakcyjne M. Manowa

Nadzór merytoryczny nad materiałami W. Krawczyński, J. Książek

Układ tekstów, koordynacja, materiały uzupełniające I. Żurawłowa

Janowski Ludwik

Uniwersytet Charkowski w początkach swego istnienia (1805 – 1820) / Słowo wstępne J. Książek, W. Bakirow; Wstęp: L. Zasztowt, W. Krawczyński; Tłumaczenie z języka polskiego: O. Żurawłowa; Tłumaczenie z języka ukraińskiego: M. Manowa, K. Świder; Komentarz naukowy T. Pawłowa. – Charków: Majdan, 2004. – 508 n.

Pierwsze wydanie serii pt. «Na wschód od Polski» zawiera monografię pióra polskiego historyka Ludwika Janowskiego. Jest ona poświęcona działalności Uniwersytetu Charkowskiego w l. 1805 – 1820 rr. Pierwotnie była wydana w Krakowie w 1911 r. Obecne wydanie to reprint oryginału wraz z tłumaczeniem na język ukraiński. L. Janowski przedstawia historię Uniwersytetu Charkowskiego z uwzględnieniem szerokiego tła stosunków społecznych, narodowych i kulturowych Ukrainy Słobodzkiej. Niniejsza praca powinna zainteresować historyków, badających dzieje Uniwersytetu Charkowskiego i szerzej – Ziemi Słobodzkiej.

Reprint wyd.:

KRAKOW, NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘNOŚCI, 1911.

© Wszystkie prawa zastrzeżone, 2004

© Superexlibris, Centralna Biblioteka Naukowa
Charkowskiego Narodowego Uniwersytetu
im. W.N. Karazina

Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові

Східний інститут українознавства імені Ковальських

Центральна наукова бібліотека
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

**Праця видана з нагоди 200-річчя Харківського
національного університету імені В.Н.Каразіна та
«Року Польщі в Україні»**

Людвік ЯНОВСЬКИЙ

Харківський університет
на початку свого існування
(1805 – 1820)

Харків
«Майдан»
2004

УДК 378.4(477.54)

ББК 74.58

Я 64

Серія заснована в 2004 році

Шеф-редактор, упорядник серії Я. Ксьонжек

Відповідальний редактор, упорядник серії В. Кравченко

Публікація цього видання стала можливою завдяки підтримці Генерального консульства Республіки Польща в Харкові, Східного інституту українознавства імені Ковальських (Харків), Українського наукового інституту Гарвардського університету (видавничого фонду доктора Євгена Омельського в галузі українознавства)

Редактор перекладу М. Манова

Упорядкування, загальне та наукове редагування В. Кравченко,
Я. Ксьонжек.

Упорядкування, координація видання, додатки І. Журавльова

Я 64 Яновський Людвік

Харківський університет на початку свого існування (1805—1820) / Вст. сл. Я. Ксьонжека, В. Бакірова; вст. ст. Л. Заштовта, В. Кравченка; пер. з пол. О. Журавльової; пер. з укр. М. Манової, К. Сьвідера; наук. коментар Т. Павлової. — Х.: Майдан, 2004. — 508 с.

ISBN 966-372-000-X.

Перший випуск серії «На схід від Польщі» включає в себе монографію польського історика Людвіка Яновського, присвячену першим рокам діяльності Харківського університету в 1805-1820 рр. Її перше видання побачило світ у Кракові польською мовою в 1911 р. Нинішнє видання є репринтом оригіналу разом із першим його перекладом українською мовою. Л. Яновський зображує історію створення Харківського університету на широкому тлі суспільних, національних і культурних відносин на Слобідській Україні. Видання розраховане на істориків та всіх, хто цікавиться минулим Харківського університету та Слобожанщини.

Репринт відтворюється за виданням:

KRAKOW, NAKŁADEM AKADEMII UMIEJĘNOŚCI, 1911.

ISBN 966-372-000-X

© Усі права застережені. 2004.

© Суперекслібрис, ЦНБ ХНУ ім. В.Н. Каразіна.